

UCHWAŁA NR XLI/298/14

RADY GMINY NAREW

z dnia 20 sierpnia 2014 roku

w sprawie przyjęcia „Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Narew na lata 2014-2022”.

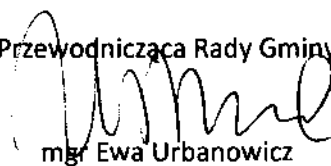
Na podstawie art. 18 ust 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594, 645, 1318; z 2014r. poz. 379) i art. 16b ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz. 182, poz. 509, poz. 1650; z 2014 r. poz. 567, poz. 598) uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Narew na lata 2014-2022” stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Narew.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

mgr Ewa Urbanowicz

STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY NAREW
NA LATA 2014 – 2022

Opracowanie:
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi
przy współpracy Urzędu Gminy, instytucji i organizacji społecznych

Narew, sierpień 2014

Spis treści

Wstęp	3
I. Część diagnostyczna	6
1. Demografia	7
2. Sytuacja gospodarcza	8
3. Zasoby gminy, obszary społeczne i prognozy	13
3.1. Edukacja i kultura	13
3.2. Ochrona zdrowia mieszkańców	19
3.3. Obszar bezpieczeństwa	23
3.4. Osoby zależne – starsze oraz niepełnosprawne	26
3.5. Wykluczenie społeczne	29
II. Część programowa	36
2.1. Obszary problemowe	36
2.2. Wizja strategiczna, cele i kierunki działań	36
III. Harmonogram realizacji strategii	40
IV. Zarządzanie i monitorowanie strategii	42
Zakończenie	44

Wstęp

Strategia jest dokumentem wyznaczającym podstawowe kierunki działań instytucji samorządowych oraz planem rozwoju całej wspólnoty lokalnej.

Integracja i rozwiązywanie problemów społecznych stanowi obok rozwoju infrastruktury jedno z najważniejszych zadań każdego miasta i gminy.

Zgodnie z zaleceniami legislacyjnymi (opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej) w grudniu 2004 roku dokument Strategii został przyjęty przez Radę Gminy Narew w drodze uchwały na lata 2004 – 2013. Odtąd stanowił podstawę do podejmowania interwencji społecznych w celu poprawy funkcjonowania osób, grup i instytucji w gminie.

W kwietniu 2014 roku podjęto decyzję o przygotowaniu wraz z instytucjami społecznymi nowego dokumentu strategicznego oddającego aktualną sytuację społeczną i potrzeby gminy.

Przygotowano pisma do organizacji i instytucji badające potrzeby i zasoby społeczne oraz dokonano weryfikacji wszystkich programów i projektów.

Prezentowana Strategia jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W najbardziej ogólnym ujęciu oznacza sposób osiągania wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju w obszarze integracji i polityki społecznej.

Strategia została przygotowana na lata 2014 – 2022. Po tym czasie należy zgodnie ze sposobem monitorowania dokonać kolejnych badań natężenia zmian i nowych problemów społecznych.

Dokument składa się z 4 części, wstępu i zakończenia. Przedstawiają one kolejno: stan aktualny sytuacji społecznej w gminie – rozdział I, misję i cele oraz problemy ważne dla społeczności – rozdział II, zaś rozdział III przedstawia harmonogram realizacji. Sposoby wdrażania i monitorowania określa rozdział IV.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych skierowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form wsparcia najbardziej potrzebujących, pomoc osobom wykluczonym społecznie oraz rozwój instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych w sferze rozwiązywania problemów społecznych. O prezentowanym kształcie Strategii zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w gminie, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to m.in.:

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Podejmowane przedsięwzięcia będą prowadzone w oparciu o współdziałanie podmiotów działających na terenie gminy i regionu: instytucji publicznych rządowych i samorządowych, grup nieformalnych oraz liderów i organizacji pozarządowych.

Konstruując Strategię Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych należało pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły mieszkańców gminy. Krytyczna analiza dokumentów programowych na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym, tak by wpisywać się własnymi konstrukcjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalno-prawną. Skorzystano między innymi z:

- Strategii Rozwoju Kraju 2020,
- Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego,
- Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020,
- Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej,
- Strategii Rozwoju Społeczno- Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020,
- Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej do 2014 roku,
- Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku,
- Wojewódzkiej Strategii Polityki Społecznej na lata 2010-2018,

- Strategii Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Hajnowskiego.

Dzięki refleksji nad powyższymi dokumentami, kompleksowością podejścia oraz sposobem uspołecznionego opracowania, prezentowana Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Narew na lata 2014-2022 ma nowoczesny, partycypacyjny wymiar lokalnej polityki publicznej.

I. Część diagnostyczna

Gmina Narew jest gminą wiejską położoną w północno-wschodniej Polsce, w południowo-wschodniej części województwa podlaskiego w powiecie hajnowskim. Gmina Narew leży na szlaku drogowym Białystok – Białowieża, w obrębie Puszczy Białowieskiej.

Gmina Narew ma powierzchnię 242 km² i jest zaliczana do grona największych obszarowo gmin Podlasia. Na terenie Gminy istnieje 37 sołectw obejmujących 48 miejscowości znajdujących się w granicach Gminy. Gminę zamieszkuje obecnie około 3.763 mieszkańców (stan na 31.12.2013 roku), a na jej terenie zarejestrowanych jest około 100 podmiotów gospodarczych. Głównym ośrodkiem oraz siedzibą władz gminy jest Narew. Jest to malownicza miejscowość położona nad rzeką Narew. Historia Narwi sięga już czasów średniowiecza i pełna jest odniesień do tradycji mieszczańskich. Obecnie Narew zamieszkuje około 1500 mieszkańców.

Gmina Narew jest jedną z dziewięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu hajnowskiego (rys. 1.). Gmina graniczy od północy z gminą Michałowo, od wschodu z gminą Narewka, od zachodu z gminami Zabłudów i Bielsk Podlaski, zaś od południa z gminami Czyże i Hajnówka.

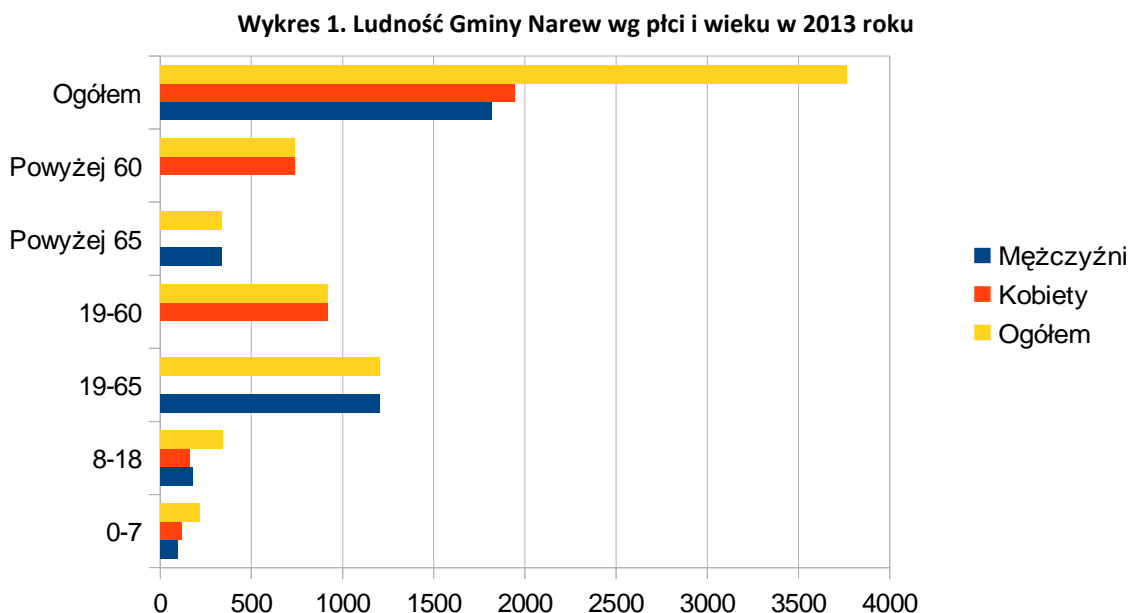
Rysunek 1. Gmina Narew na tle powiatu hajnowskiego

Gmina posiada słabo rozwiniętą sieć dróg lokalnych. Większość dróg to drogi nieulepszone i gruntowe. Tylko 1/10 ogółu dróg, to drogi ulepszone bitumiczne. Przez gminę przebiega trasa o krajowym znaczeniu Białystok – Białowieża.

Na terenie gminy (stan na 31.12.2013 rok) znajdują się 3 stacje uzdatniania wody, 6 oczyszczalni ścieków, w tym 4 indywidualne oraz jedno zorganizowane wysypisko odpadów komunalnych. Sieć wodociągowa wynosi 122,21 km, natomiast sieć kanalizacyjna jedynie 18,48 km.

1. Demografia

Według danych Urzędu Gminy w Narwi teren gminy Narew na dzień 31.12.2013 roku zamieszkiwało 3.763 osoby, w tym 1.818 mężczyzn i 1.945 kobiet.

Źródło: Urząd Gminy Narew

Tabela 1. Struktura mieszkańców Gminy Narew w wybranych latach

Dane z roku	Wiek			Saldo migracji
	0-17 lat	18-60 lat	Powyżej 60 lat	
2006	643	2.360	1.250	+17
2009	578	2.260	1.193	+10
2013	521	2.164	1.078	-2

Źródło: Urząd Gminy Narew

W roku 2013 w gminie Narew zamieszkiwało 521 osób w wieku przedprodukcyjnym, 2.164 osób w wieku produkcyjnym oraz 1.078 osoby w wieku poprodukcyjnym.

Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców gminy ulegała zmianom i będzie zmieniać się nadal, co jest charakterystyczne dla całej populacji mieszkańców kraju. Odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin. Sukcesywnie zmniejsza się liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 dla mężczyzn), chociaż w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób będzie w wieku produkcyjnym, z uwagi na fakt, iż wiek produkcyjny jest obecnie wydłużony do 67 lat. Grono seniorów także stale się pomniejsza. Niezależnie od tego ta grupa z perspektywy systemu zabezpieczenia społecznego jest o tyle ważna, że wymaga dostosowania do jej potrzeb odpowiedniej sfery usług społecznych.

Wzrost udziału osób starszych w ogólnej populacji może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia. Proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasokresu życia.

Należy też zauważyć, iż saldo migracji mieszkańców gminy również z roku na rok wzrasta, a w roku 2013 wynosiło już -2 osoby. Tyle spośród obywateli zmieniło pobyt i opuściło gminę.

2. Sytuacja gospodarcza

Najwięcej podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy Narew było w roku 2001 i wynosiło 257. Natomiast w latach kolejnych liczba ta zaczęła spadać. Na terenie gminy w 2013 roku funkcjonowały 174 prywatne podmioty gospodarcze, w tym 24 rolnicze. Do najważniejszych podmiotów gospodarczych Gminy Narew zaliczamy:

- **Firma PRONAR spółka z o.o. w Narwi** – wiodący producent maszyn rolniczych w Polsce i na świecie. Historia firmy PRONAR to przede wszystkim jej dynamiczny rozwój – przekształcenie z małej firmy w jedno z największych przedsiębiorstw produkcyjno-handlowych w Polsce, zatrudniających blisko 1600 osób. Produkcja prowadzona jest w kilku fabrykach zlokalizowanych w województwie podlaskim m.in. w Narwi, Strabli, Narewce i Siemiatyczach. Liczni partnerzy handlowi na całym świecie potwierdzają dobitnie obecność firmy PRONAR również na rynkach międzynarodowych. Siłą sukcesu marki z Narwi to przede wszystkim profesjonalizm i zaangażowanie pracowników kadry kierowniczej, a także całej załogi, nowoczesne metody produkcji, najwyższe standardy jakości, innowacyjne rozwiązania

technologiczne oraz bogaty i oryginalny asortyment. Oferta PRONAR to obszerny pakiet systemów i rozwiązań dla nowoczesnego rolnictwa, gospodarki komunalnej i transportu drogowego, który został zaprojektowany z myślą o najbardziej wymagających klientach, poszukujących najwyższej jakości maszyn charakteryzujących się niezawodnością pracy.

- **RSP Rolmak, FARMASZ i AGRONAR w Makówce** – zakłady nastawione są na produkcję i przetwórstwo żywności, wytwarzają i przetwarzają żywność pochodzącą ze środowiska o najniższym stężeniu zanieczyszczeń.
- **PPH NARMET z Narwi** – firma produkująca kotły centralnego ogrzewania zasilane biomasą pochodzącą z odpadów drzewnych. Stanowi ona ponadto zaplecze nawozowe, paszowe i materiałów budowlanych dla rolnictwa.
- Na terenie gminy prowadzi działalność duża firma handlowa: Arhelan Burzyńscy Spółka Jawna.

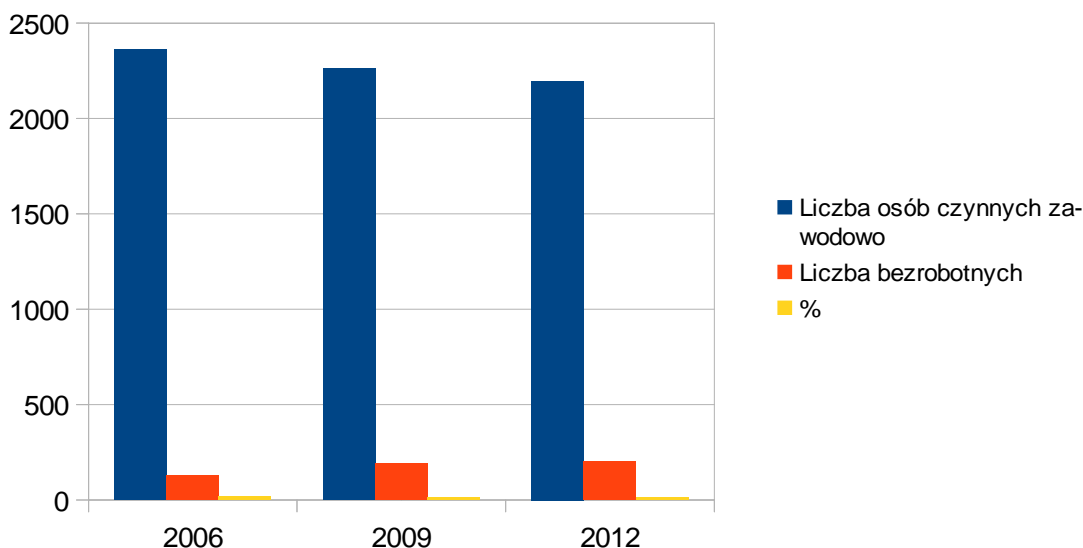
Wymienione firmy generują zdecydowanie najwięcej wolnych miejsc pracy w gminie Narew.

Ponadto liczącą się dziedzinę gospodarki na terenie gminy stanowią usługi budowlane, mechaniczne, transport, gastronomia oraz agroturystyka, jak również wiele małych, rodzinnych podmiotów handlowych.

Istnienie dużej ilości firm generujących miejsca zatrudnienia powoduje, iż sytuacja rynku pracy w gminie Narew jest lepsza od większości gmin powiatu hajnowskiego, a także od średniej stopy bezrobocia w powiecie.

Poniższy wykres przedstawia procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców czynnych zawodowo.

Wykres 2. Procentowy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców czynnych zawodowo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

Poniższa tabela przedstawia stopę bezrobocia w Gminie Narew w trzech kolejnych okresach, w porównaniu ze średnią stopą bezrobocia w powiecie hajnowskim, województwie podlaskim oraz w Polsce:

Tabela 2. Stopa bezrobocia w Gminie Narew w wybranych latach (stan na 31 grudnia):

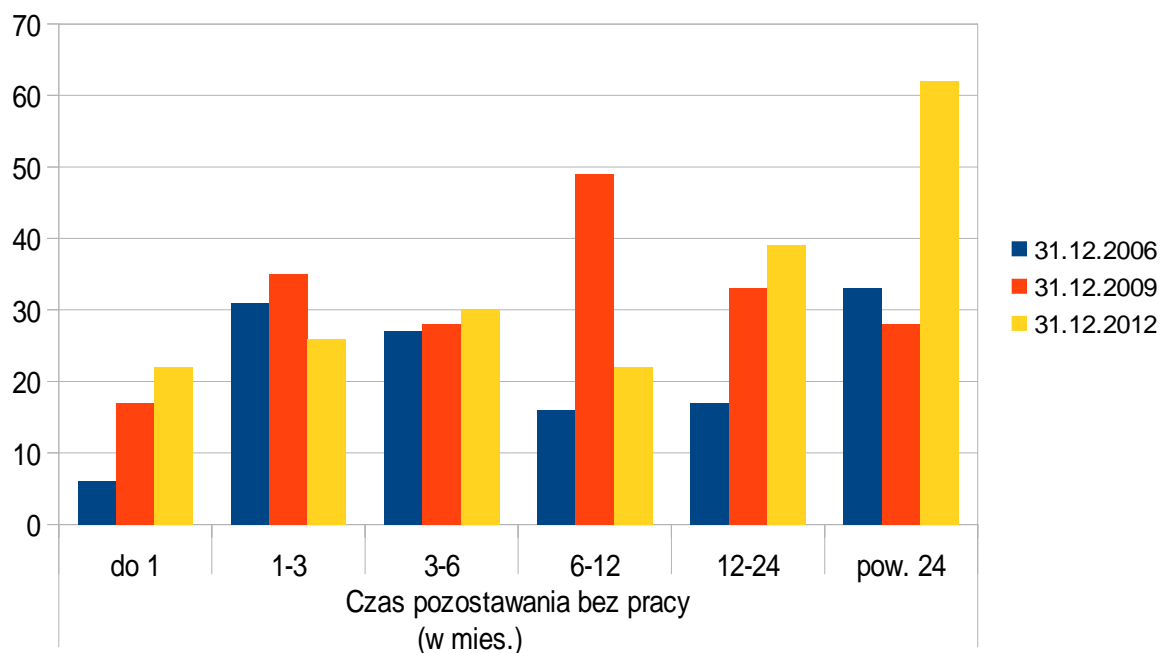
Dane z roku	Polska		Województwo podlaskie		Powiat hajnowski		Gmina Narew	
	Liczba bezrobotnych	Stopa bezrobocia	Liczba bezrobotnych	Stopa bezrobocia	Liczba bezrobotnych	Stopa bezrobocia	Liczba bezrobotnych	Stopa bezrobocia
2006	2309,4	14,9	64,8	13,3	2121	10,1	130	18,2
2009	1892,7	11,9	61,2	12,6	2392	11,1	190	11,9
2012	2136,8	13,4	68,7	14,6	2297	13,2	201	10,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

Analizując powyższe dane należy stwierdzić, iż w roku 2006 gminę charakteryzowała znacznie wyższa, w stosunku do powiatu hajnowskiego, województwa podlaskiego i kraju, stopa bezrobocia, natomiast już wg stanu na 31.12.2012 roku stopa bezrobocia była znacznie niższa.

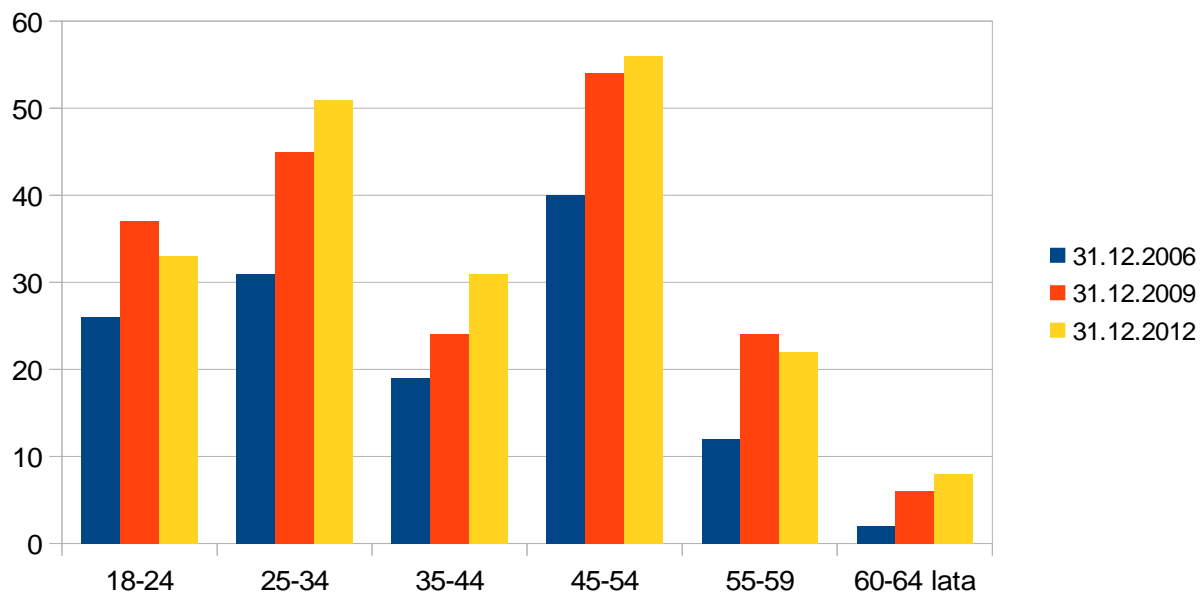
Wśród bezrobotnych mieszkańców Gminy Narew można było wyróżnić kilka grup osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy, co przedstawiają poniższe wykresy:

Wykres 3. Bezrobotni według czasu pozostawania bez pracy

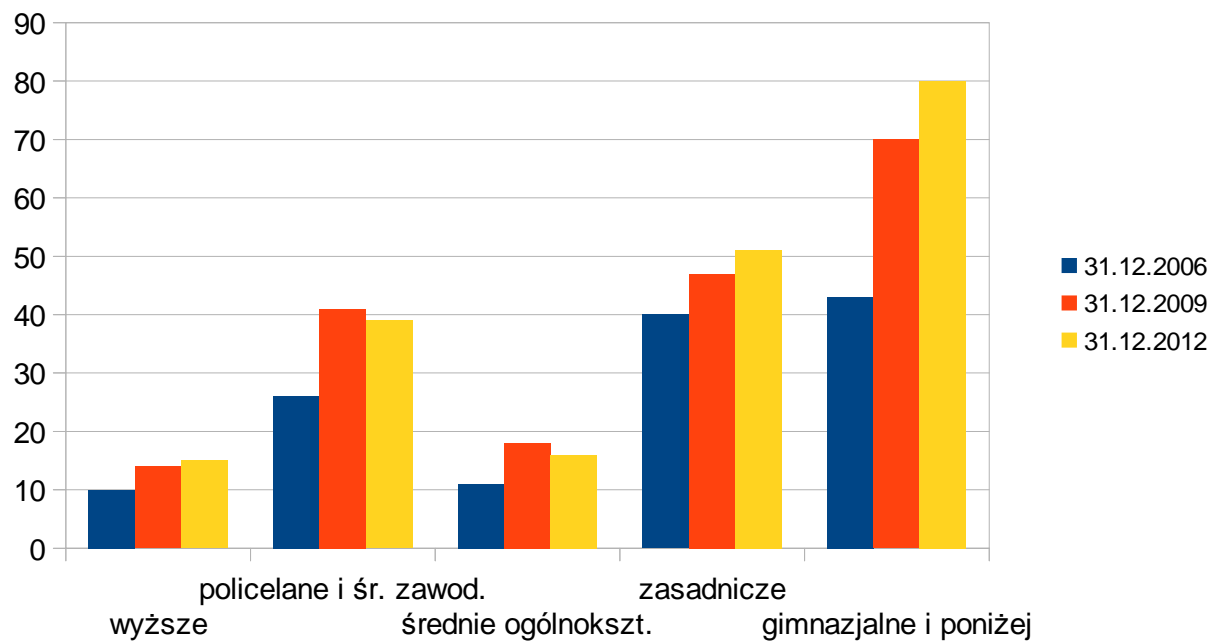
Dane: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

Wykres 4. Bezrobotni według wieku

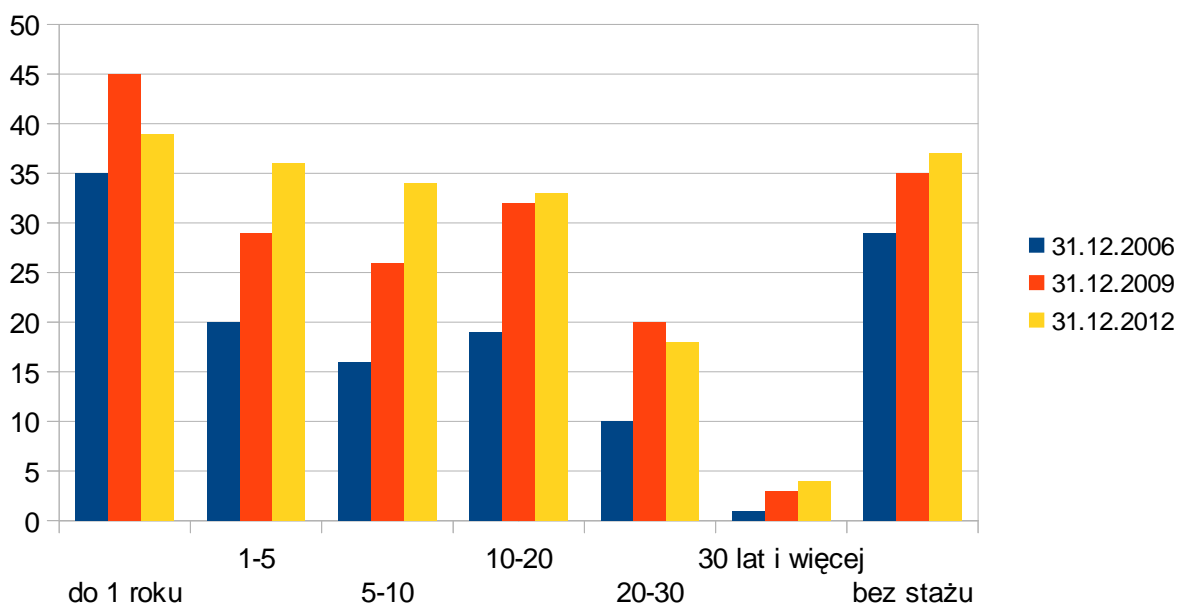
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

Wykres 5. Bezrobotni według wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

Wykres 6. Bezrobotni według stażu pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce

Jak wynika z danych zawartych na wykresie wśród osób bezrobotnych największą grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne: 64,68% i bez wykształcenia średniego: 39,89% ogółu bezrobotnych.

W Gminie Narew bardziej niepokojąca od stosunkowo niewielkiej stopy bezrobocia, jest jego struktura. Wg stanu na 31.12.2012 r. w grupie bezrobotnych stosunkowo dużo było ludzi młodych (25-34 lata), często nieposiadających doświadczenia zawodowego. Niepokojąca była również dość duża liczba osób bezrobotnych powyżej 45 roku życia, w tym osób po 50 roku życia. Stosunkowo najmniej liczna grupą osób bezrobotnych były osoby w wieku 35-44 lata.

W rejestrach urzędu pracy największą grupę stanowiły osoby bezrobotne przebywające na rynku pracy przez okres do jednego roku, nie mniej liczna grupa osób to długotrwale bezrobotni i osoby bez doświadczenia zawodowego. Najmniejszą grupę stanowią osoby ze stażem powyżej 30 lat pracy.

Na koniec 2012 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Hajnówce najwięcej osób zarejestrowanych z Gminy Narew posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej oraz zawodowe. Najmniejsza grupa osób bezrobotnych legitymowała się wykształceniem średnim ogólnym i wyższym.

Podsumowując:

- Na terenie Gminy Narew funkcjonuje wiele prywatnych podmiotów gospodarczych, w tym liczącą się dziedzinę gospodarki stanowi produkcja maszyn rolniczych, przetwórstwo żywności i handel.

- Wśród osób bezrobotnych przeważają osoby ze stażem pracy do 1 roku – 19,4 % i do 5 lat – 17-9 %.
- Niepokojąca jest również liczba osób bez stażu, które stanowią 18,4 % ogółu bezrobotnych.
- Niekorzystna i niepokojąca struktura bezrobocia w Gminie Narew utrzymuje się niezmiennie od kilku lat.
- Wciąż w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy są bezrobotni do 30 roku życia, bezrobotni długotrwale, posiadający wykształcenie zawodowe i niższe oraz osoby w przedziale wiekowym 45 – 64 lata.

3. Zasoby gminy, obszary społeczne i prognozy

Dokonując diagnozy problemów społecznych na terenie gminy korzystano z informacji i statystyk jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy, działające w obszarze polityki społecznej i rozwiązujące dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe. W każdym z prezentowanych poniżej obszarów diagnostycznych umieszczono informację jednocześnie o tych właśnie instytucjach. Taki opis stanowi prezentację rzeczywistego stanu zarówno potrzeb, jak i infrastruktury oraz kapitału społecznego.

Publiczne i pozarządowe instytucje wspierają działania społeczne i zapewniają tym samym rozwój gminy.

3.1. Edukacja i kultura

W Gminie Narew funkcjonuje Zespół Szkolno – Przedszkolny. Kompleks zespołu szkół usytuowany jest w miejscowości Narew. W skład kompleksu szkolnego wchodzi: budynek dydaktyczny, budynek administracyjno – żywieniowy oraz budynek wychowania fizycznego (sala gimnastyczna). Edukacja w zespole odbywa się na szczeblu przedszkolnym, szkoły podstawowej i gimnazjum.

Tabela 3. Liczba dzieci w szkołach

Rok szkolny	2006/2007		2009/2010		2013/2014	
Placówki	Liczba dzieci	W tym dowożonych	Liczba dzieci	W tym dowożonych	Liczba dzieci	W tym dowożonych
Przedszkola	30	0	39	0	65	0
Szkoły Podstawowe	244	104	214	102	190	101
Gimnazja	122	52	120	63	75	36

Źródło: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Narwi

Tabela wskazuje na spadek ilości dzieci w przedszkolach i podległych szkołach.

W placówkach samorządowych dzieci oprócz realizowanej podstawy programowej uczestniczyły w zajęciach dodatkowych w ramach kół zainteresowań: modelarskich, przedmiotowych, artystycznych i sportowych. W szkole aktywnie działa Związek Harcerstwa Polskiego, Koło PCK i Klub Miłośników Przyrody.

Ponadto placówka włącza się aktywnie w **programy edukacji zdrowotnej** (np. „Czas na zdrowie”, „Zdrowa pasja jako używka”), **profilaktyczne** (np. „Postaw na rodzinę”, „Dni Profilaktyki”), **ekologiczne** (np. „Z Kujawskim pomagamy pszczołom”, „Czyste powietrze wokół nas”), z zakresu **edukacji społeczno-moralnej** (np. „Jak żyć z ludźmi”, „Panuję nad sobą”).

Zespół Szkolno-Przedszkolny oprócz kadry pedagogicznej zatrudnia pedagoga szkolnego.

Rodzice i opiekunowie dzieci uczęszczających do przedszkola i szkół angażują się w wiele działań. W każdym oddziale jest powoływana Rada Rodziców.

We wszystkich szkołach po dokonaniu diagnozy i rozeznaniu potrzeb uczniów organizowane są zajęcia mające na celu zwiększenie szans edukacyjnych uczniów zdolnych i mających problemy w nauce oraz rozwijanie zainteresowań uczniów.

W związku z powyższym prowadzone są zajęcia dodatkowe, głównie przedmiotowe (np. z przedmiotów ścisłych, z języków obcych i z przedmiotów humanistycznych) oraz koła zainteresowań (np. koła sportowe, modelarskie, językowe, itp.).

Zespół przystępuje do projektów w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, dofinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. W roku szkolnym 2012/2013 były to dwa projekty, których celem głównym było wyrównanie szans edukacyjnych poprzez indywidualizację procesu kształcenia:

- Zajęcia pozalekcyjne dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum – projekt *„Lepszy start – wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z gminy Narew”*,
- Zajęcia pozalekcyjne i wyrównawcze dla uczniów klas I-III – projekt *„Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III w Gminie Narew”*.

Zespół posiada dostęp do Internetu i umożliwia korzystanie z sal gimnastycznych oraz świetlic szkolnych. Szkoła posiada własną stołówkę i prowadzi dożywianie uczniów. Wolne chwile dzieci i młodzież może spędzić na nowym placu zabaw usytuowanym na placu szkolnym.

W ramach realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzona jest profilaktyka uzależnień oraz promocja zdrowego stylu życia.

Nauczyciele kształtują wśród młodzieży postawy charytatywne i propagują ideę wolontariatu poprzez uczestnictwo w różnych akcjach charytatywnych, m.in. w *„Wielkiej Orkiestrze Świątecznej Pomocy”*.

Wnioski i prognozy obszaru edukacji:

- Z analizy potrzeb i problemów obszaru edukacji w gminie Narew, wynika, iż konieczne jest wykonanie generalnego remontu budynków szkolnych wraz z termomodernizacją i wymianą instalacji sanitarnych i elektrycznej oraz rozbudowa zaplecza sportowego – wielofunkcyjne boisko szkolne.
- Wyposażenie sal lekcyjnych w sprzęt multimedialny (tablice interaktywne, kąciki multimedialne), budowa szkolnej sieci internetowej w celu większego wykorzystania technologii informatycznej w procesie nauczania.
- Działania na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych i zwiększenie dostępności do zasobów edukacyjnych i dóbr kultury uczniów Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Narwi poprzez umożliwienie przeprowadzania nieodpłatnych wycieczek edukacyjnych do większych ośrodków miejskich oferujących zasoby edukacyjne i kulturalne oraz możliwość organizacji zajęć pozalekcyjnych oraz półkolonii w okresie ferii zimowych i letnich.
- Wspieranie nauczania języka mniejszości (języka białoruskiego) jako języka ojczystego mniejszości narodowej, nauczania historii i kultury oraz wspierania innych form aktywności oświatowej i kulturalnej w tej dziedzinie w oparciu o założenia Strategii rozwoju oświaty mniejszości białoruskiej w Polsce i przy uwzględnieniu dodatkowej subwencji oświatowej przyznawanej na powyższe cele.

W Gminie Narew działa Narwiański Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna, które pełnią rolę mecenasa kultury i sztuki w gminie.

Na infrastrukturę **Narwiańskiego Ośrodka Kultury** składa się świetlica środowiskowa oraz baza noclegowa „Zajazd pod Akacją”. W swojej ofercie Ośrodek posiada wiele imprez cyklicznych, które cieszą się szerokim zainteresowaniem i rozgłosem (np. „Dni Narwi”, „Dożynki Gminne”, „Święto Niepodległości”, „Spotkanie przedwigilijne”, kolędowanie i wiele innych). Ośrodek pragnie uaktywnić nie tylko środowisko dzieci i młodzieży, ale również środowisko ludzi dorosłych i starszych poprzez odkrywanie i pokazywanie ich codziennych talentów. Każdy mieszkaniec gminy, w różnym wieku może znaleźć coś dla siebie, gdyż prowadzone są różnego rodzaju zajęcia:

- tenis stołowy, siatkówka, aerobik,
- zajęcia taneczne (2 grupy wiekowe),
- świetlica terapeutyczna,
- warsztaty teatralne,
- warsztaty kulinarne,
- warsztaty muzyczne, nauka śpiewu, nauka gry na instrumentach,
- spotkania i warsztaty dla seniorów – koło gospodyń.

Ponadto przy Narwiańskim Ośrodku Kultury w 2013 roku funkcjonowały następujące zespoły:

- Zespół wokalny PERŁA
- Zespół wokalny ŚWIT
- Zespół wokalny DOMISOLKI
- Zespół taneczny JAZZ DANCE
- Zespół taneczny STEP BY STEP
- Tatr poezji i piosenki CARMINA
- Zespół muzyczny ART PRONAR
- Zespół muzyczny NARVA
- Zespół muzyczny BE HAPPY
- Zespół wokalny RAMONKA
- Zespół wokalny HARMONÍ
- Zespół folklorystyczny PODLASZANKI
- Zespół wokalny TERCET RODZINNY Z MAKÓWKI
- Duet muzyczny MARIA CHILIMONIUK I JERZY DOMAŃ
- Drużyna juniorów piłki nożnej ISKRA

Potrzeby i problemy obszaru kultury w gminie na najbliższe lata:

- Główną potrzebą obszaru kultury w gminie jest zwiększenie poziomu dofinansowania działalności kulturalnej oraz unowocześnienie i pełne wykorzystanie bazy lokalowej, w tym doposażenie pracowni Ośrodka Kultury (niskie nakłady finansowe na kulturę, pomimo możliwości na pozyskanie środków z zewnątrz – spoza gminy – np. z funduszy unijnych, projektów – brak środków pieniężnych na wkład własny).
- Przy Ośrodku brak jest infrastruktury towarzyszącej, umożliwiającej realizację działań Ośrodka Kultury (niewystarczająca ilość miejsc do spotkań, imprez plenerowych i spędzania czasu wolnego dla młodzieży i rodzin, szczególnie w sołectwach, poza miejscowością gminną). Dobrym rozwiązaniem byłaby budowa sali koncertowej, amfiteatru z zadaszeniem na potrzeby imprez masowych oraz zadbanie o rozbudowę zaplecza sportowego, sali gimnastycznej oraz sprzętu sportowego, ułatwienie dostępu do obiektów sportowych.
- Problemem jest ograniczenie zatrudnienia w placówkach kulturalnych, brak wykwalifikowanych instruktorów nauki śpiewu, tańca itp.

Gminna Biblioteka Publiczna w Narwi jest wpisana do Rejestru Instytucji Kultury pod nr 1. Posiada statut, jest samorządową instytucją kultury, a zarazem samodzielną jednostką. Mieszkańców naszej gminy obsługują 3 placówki biblioteczne:

- Gminna Biblioteka Publiczna w Narwi,
- Filia Biblioteczna w Łosince,
- Filia Biblioteczna w Trześciance.

Przy każdej z nich funkcjonuje świetlica środowiskowa. Sieć bibliotek i świetlic w latach 2006 - 2013 nie uległa zmianie. Każda z bibliotek posiada wypożyczalnię dla dorosłych, oddział dla dzieci i czytelników z księgozbiorem podręcznym. W Narwi funkcjonuje ponadto kawiarenka internetowa z programu „Ikonka” oraz pracownia komputerowa „Wioska Internetowa” mieszcząca się na sali konferencyjno-szkoleniowej.

Współczesna biblioteka to miejsce, które musi sprostać oczekiwaniom coraz bardziej wymagających czytelników i oczekujących od bibliotek wyjścia spoza ram typowych usług bibliotecznych. Biblioteka jest miejscem odpoczynku, relaksu, poszukiwania, zabawy, jak również miejscem spotkań z innymi ludźmi. Dlatego też nasza biblioteka poza codzienną pracą stara się w miarę możliwości organizować różnego rodzaju formy spędzania wolnego czasu, zarówno dla dzieci jak i dla dorosłych.

Świetlica przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Narwi oraz świetlice środowiskowe przy Filiach Bibliotecznych w Łosince i Trześciance wzorem lat ubiegłych kontynuują zajęcia z elementami profilaktyki przeciwalkoholowej w zakresie przeciwdziałania patologiom społecznym i uzależnieniom. Realizując zadania zawarte w porozumieniu urozmaicane są formy spędzania wolnego czasu w świetlicach poprzez zajęcia w „*Kole sprawnych rąk*”, „*Spotkaniach z baśnią*”, „*Dyskusyjnym Klubie Książki*” oraz „*Bibliotecznym Kąciku Smakosza*”.

Dla osób dorosłych organizowane są w okresach jesienno-zimowych warsztaty o różnych blokach tematycznych np. warsztaty wikliny papierowej, haftu krzyżkowego, richelieu, szydełkowania, malowania na szkle, przygotowywania potraw regionalnych, filcowania, wykonywania biżuterii, pisanek, itp. Ponadto organizowane są spotkania autorskie z wieczorami poezji śpiewanej.

Przy GBP działają trzy grupy nieformalne:

- Twórczo Zakręcenii,
- Koło Przyjaciół Biblioteki,
- Pasjonaci Tradycji.

W chwili obecnej tworzony jest elektroniczny katalog biblioteczny oraz baza użytkowników placówki. Gminna Biblioteka Publiczna w Narwi jak i Filie Biblioteczne w Łosince i Trześciance są w trakcie wprowadzania księgozbioru do bazy danych w programie MAK+, który jest elektronicznym, zintegrowanym systemem bibliotecznym, stworzonym i rozwijanym przez Instytut Książki.

Biblioteka jest uczestnikiem wieloletniego programu „*Biblioteka+*”. Jest to program Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego realizowany przez Instytut Książki, którego strategicznym celem jest przekształcenie bibliotek gminnych w nowoczesne centra dostępu do wiedzy, kultury oraz ośrodki życia społecznego, czyli instytucje integrujące całą społeczność lokalną.

Kalendarz wydarzeń Gminnej Biblioteki Publicznej przedstawia się następująco:

- Styczeń / luty – *Ferie z Biblioteką*,
- Maj – *Tydzień Bibliotek*,
- Lipiec / sierpień – *Wakacje z Biblioteką*,
- Październik – *Bardouskaja Vosień*,
- Ostatnia sobota miesiąca – *spotkania w Dyskusyjnym Klubie Książki*
- Czwartkowe spotkanie przy kawie – *spotkanie autorskie i koncert poezji śpiewanej (raz w miesiącu)*.

Problemy i potrzeby bibliotek:

- Łączenie Bibliotek z innymi instytucjami kultury wpływa bardzo niekorzystnie na ich rozwój ponieważ, z reguły to Ośrodki Kultury „wchłaniają” Biblioteki, a nie odwrotnie, przez to

tworzą się ograniczenia finansowe na zakup księgozbioru, na działania promujące czytelnictwo itp.

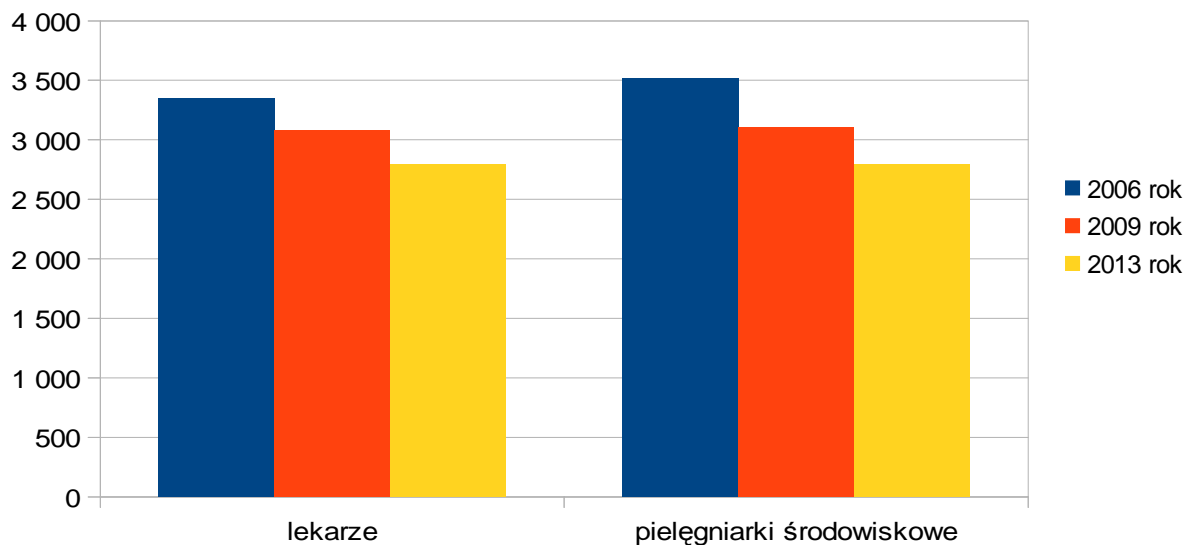
- Biblioteki poza swoją statutową działalnością mogą podejmować również inne działania wynikające z potrzeb środowiska, dlatego też dużo bibliotek przystąpiło do wieloletniego programu „Biblioteka+”, poszerza swoją ofertę o różnego rodzaju zajęcia czy warsztaty dla dzieci, młodzieży i dorosłych, aby przyciągnąć jak największe rzesze czytelników, stworzyć dogodne warunki i przyjazną atmosferę do spotkań, a przez to zaistnieć w lokalnym środowisku.
- Problemem jest także z roku na rok zmniejszany budżetu na działalność bibliotek, małe wynagrodzenia, brak motywacji do pracy itp.

3.2. Ochrona zdrowia mieszkańców

W gminie funkcjonuje *Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej*, który świadczy opiekę zdrowotną mieszkańcom gminy. Kadre medyczną Gminnego Ośrodka Zdrowia stanowią dwaj lekarze oraz trzy pielęgniarki, w tym dwie środowiskowe. Liczba chorych leczonych ogółem dotyczy osób, które są zarejestrowane w zakładach opieki ambulatoryjnej w danym roku, gdyż chorego wlicza się do ewidencji jeden raz, niezależnie od liczby porad w ciągu roku.

Poniżej przedstawiono ilość zadeklarowanych pacjentów do pracujących w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Narwi lekarzy i pielęgniarek środowiskowych oraz liczbę udzielonych porad lekarskich i pielęgniarskich w wybranych latach.

Wykres 7. Wykaz zadeklarowanych pacjentów (stan na 31 grudnia)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SP ZOZ w Hajnówce

Tabela 4. Liczba udzielonych porad lekarskich w Gminnym Ośrodku Zdrowia w Narwi

Liczba udzielonych porad lekarskich w GOZ w Narwi	2006 rok	2009 rok	2013 rok
dzieci łącznie	1 557	1 914	1 552
<i>profilaktyka dzieci</i>	213	315	329
<i>dzieci chore</i>	1 344	1 599	1 223
dorośli łącznie	11 543	11 834	12 605
profilaktyka dorosłych	264	259	186
dorośli chorzy	11 279	11 575	12 419
wizyty domowe	866	555	616
skierowania do specjalisty	567	1 027	895
skierowania do szpitala	121	189	124

Źródło: SP ZOZ w Hajnówce

Tabela 5. Świadczenia pielęgniarki środowiskowej / rodzinnej (stan na 31 grudnia)

Wyszczególnienie	2006	2009	2013
świadczenia profilaktyczne / w tym wizyty patronażowe	1376		
patronaże		98	55
pozostałe wizyty domowe		1.080	1.682
wizyty w gabinecie		294	75
świadczenia profilaktyczne		1.145	478
świadczenia diagnostyczne	713	807	1.303
świadczenia pielęgnacyjne	132	44	1
świadczenia lecznicze	237	192	77
świadczenia rehabilitacyjne	136	58	1
iniekcje i zabiegi na zlecenie lekarza			275
profilaktyka gruźlicy		38	37
Razem	2.594	3.756	3.984

Źródło: SP ZOZ w Hajnówce

W Gminnym Ośrodku Zdrowia w Narwi prowadzona jest profilaktyka dzieci, młodzieży i osób dorosłych w podstawowej opiece zdrowotnej. Do najczęściej stosowanych form profilaktyki zdrowotnej należą:

- Indywidualne rozmowy z pacjentem przeprowadzane przez personel podczas wizyt w ośrodku zdrowia, dotyczące zachowań prozdrowotnych.
- Informacje prozdrowotne w postaci ulotek, czasopism, gazetek ściennych na terenie ośrodka zdrowia.
- Bilanse zdrowia dzieci i młodzieży.
- Badania dyspanseryjne dzieci i dorosłych.
- Program profilaktyki chorób układu krążenia realizowany przez lekarzy.
- Program profilaktyki POCHP.
- Program profilaktyki gruźlicy realizowany przez pielęgniarki środowiskowe.
- Szczepienia profilaktyczne dzieci i dorosłych.
- Organizowane okresowo we współpracy z podmiotami zewnętrznymi badania przesiewowe w kierunku osteoporozy, okulistyczne, urologiczne, diabetologiczne.

Choroba alkoholowa i inne uzależnienia powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

W celu przeprowadzenia diagnozy zagrożeń społecznych (problemu alkoholowego, nikotynowego i narkotykowego) w gminie Narew przeprowadzono badanie ankietowe. Wyniki badania wskazują, że mieszkańcy postrzegają uzależnienie od alkoholu oraz spożywanie go przez młodzież jako poważne wyzwania dla gminy Narew. Dość często zdarzają się sytuacje prowadzenia samochodu po wypiciu alkoholu, spożywania alkoholu w niedozwolonych miejscach, czy sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. Ankietowani poprzez sięganie po używki chcą głównie zaimponować rówieśnikom. Po narkotyki sięgają z ciekawości, często motywowani informacjami z Internetu lub od starszych kolegów. Z przeprowadzonych badań wynika, że młodzi ludzie mają przekonanie, iż w narkotyki można najprędzej zaopatrzyć się na dyskotecę, czy w pubie, ale kupno środka odurzającego w innych miejscach, też nie nastręcza trudności.

Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że papierosy pali 17% uczniów ze szkoły podstawowej, co dziewiąty z gimnazjum oraz 36% dorosłych mieszkańców. Spożycie alkoholu wśród osób niepełnoletnich przedstawia się następująco: alkohol pije 23% uczniów ze szkoły podstawowej i 28% osób z gimnazjum. 4% niepełnoletnich ankietowanych eksperymentowało z narkotykami. Podobne doświadczenie ma ponad połowa osób do 40 roku życia oraz co dziesiąta starsza osoba.

Jak wynika z tych badań najczęściej występującym problemem jest problem alkoholowy. Najczęściej interwencje Policji dotyczą wykroczeń dokonanych pod wpływem alkoholu. Interwencje te przekładają się na organizację pomocy i wsparcia osobom uzależnionym, ich rodzinom i bliskim.

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w skład której wchodzi cztery osoby (stan na 31.12.2013 roku). Komisja swoje działania opiera na ustawie z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz na gminnym programie profilaktyki uchwalanym corocznie przez Radę Gminy. Funkcjonuje również Punkt Konsultacyjny, w którym pomoc terapeutyczną świadczy terapeuta uzależnień. Punkt mieści się w budynku Narwiańskiego Ośrodka Kultury w Narwi. Przyjęcia interesantów odbywają się w każdą środę, w godzinach 16-17. Pomoc mogą znaleźć zarówno osoby nadużywające alkoholu, współuzależnione oraz sprawcy i ofiary przemocy domowej. Od utworzenia Punktu liczba osób korzystających z porad terapeuty systematycznie wzrasta. Utworzenie punktu było możliwe dzięki decyzji członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i środkom jakie przeznacza na pokrycie kosztów związanych z jego funkcjonowaniem.

Tabela 6: Dane dotyczące postępowań prowadzonych przez GKRPA

Liczba:	2006	2009	2013
<i>nowych wniosków, które wpłynęły do MKRPA</i>	23	9	8
<i>przeprowadzonych rozmów motywujących do poddania się leczeniu odwykowemu</i>	13	9	8

Źródło: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Narwi

Wnioski i prognozy diagnostyczne obszaru zdrowia:

- Do najważniejszych problemów zdrowotnych mieszkańców gminy należą: choroby układu sercowo – naczyniowego, choroby układu ruchu i reumatyczne, choroby endokrynologiczne (cukrzyca, choroby tarczycy), choroby nowotworowe.
- Najważniejsze problemy obszaru zdrowia na terenie gminy dotyczą w/w chorób oraz szeroko pojętego starzenia się społeczeństwa. Wzrastający odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Mając to na uwadze proponuję działania zmierzające w kierunku zorganizowania na terenie gminy ośrodka rehabilitacji medycznej.
- Przyczyny występowania powyższych chorób tkwią w słabo rozpowszechnionej informacji o zdrowym trybie życia (właściwe odżywianie, ruch).
- Utrzymują się wykroczenia związane ze szkodliwym używaniem alkoholu: zatrzymanie w izbie,

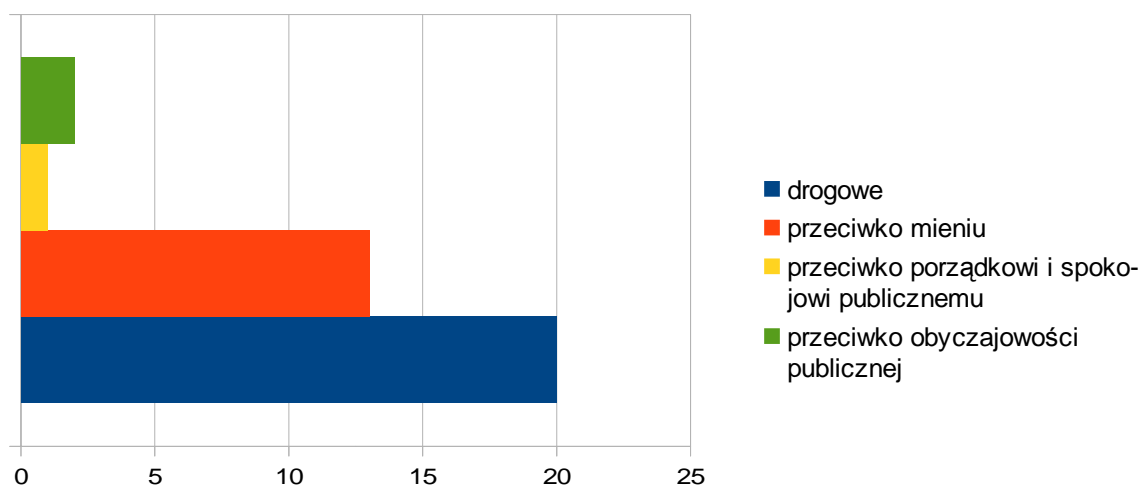
interwencje domowe oraz przestępstwa kryminalne.

- W grupie młodzieży nastąpił znaczny wzrost ryzykownych zachowań.
- W badanych grupach młodzież eksperymentowała z narkotykami lub innymi środkami odurzającymi, a także była w szkole i poza szkołą częstowana, namawiana do brania narkotyków lub innych środków zmieniających świadomość.
- Eksperymentują zarówno chłopcy jak i dziewczęta.
- Konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem, jak również integracją społeczną osób nimi dotkniętych.

3.3. Obszar bezpieczeństwa

Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia. Występują jednak miejsca lub osiedla, które wymagają wzmożonej interwencji służb policyjnych. Według raportu Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce w roku 2013 na terenie Gminy Narew odnotowano postępowania wykazane na wykresie nr 8.

Wykres 8. Postępowania w sprawach o wykroczenia w Gminie Narew

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce

W 2013 roku odnotowano spadek przestępstw, jakim jest kierowanie pojazdami pod wpływem alkoholu. Pozostałe wykroczenia – jak zatrzymanie, interwencje domowe oraz przestępstwa kryminalne mieszczą się w podobnych granicach. Działania policji obejmują również zadania z zakresu przemocy w rodzinie. Na terenie gminy funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, który prowadzi działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Działania Komendy Powiatowej Policji w Hajnówce koncentrują się również na zapobieganiu przestępczości. Pożądane policyjne treści przekazywane są poszczególnym adresatom w ramach realizowanych programów prewencyjnych.

W latach 2006, 2009, 2013 w KPP w Hajnówce prowadzone były dwa główne programy edukacyjne i profilaktyczne: „*Stop Patologiom*” i „*Uwaga zagrożenie*”, w ramach których realizowano następujące działania:

- **Bezpieczna Droga Do Szkoły / Domu** – w ramach programu „*Uwaga Zagrożenie*” działania edukacyjne skierowane do najmłodszych uczniów szkół podstawowych. Podczas spotkań w szkołach poruszana jest tematyka bezpiecznego poruszania się po drodze oraz podstawowych przepisów ruchu drogowego.
- **Bezpieczne Ferie** – w ramach programu „*Uwaga Zagrożenie*” działania mające na celu przedstawienie zagrożeń związanych z zimowymi zabawami. Spotkania obejmują najmłodsze klasy Szkoły Podstawowej.
- **Bezpieczne Wakacje** w ramach programu „*Uwaga Zagrożenie*” – w ramach tych działań prowadzone są spotkania podczas których policjanci przekazują uczniom informacje jak bezpiecznie spędzać czas podczas letniego wypoczynku.
- **Bezpieczny Internet** w ramach programu „*Uwaga Zagrożenie*” – w tych działaniach biorą udział uczniowie szkół podstawowych, gimnazjum oraz szkół średnich tematyka spotkań jest odpowiedzialność karna nieletnich oraz problematyka cyberprzemocy.
- **Nie ufaj bezgranicznie** – działania realizowane w ramach programu „*Stop Patologiom*” skierowane do uczniów gimnazjum oraz szkół średnich. Tematyką spotkań są zagrożenia związane z handlem ludźmi oraz wyjazdami za granicę.
- **Stop Bezmyślności** – kampania była realizowana w latach 2005-2009 i dotyczyła ograniczenia zdarzeń związanych z pogryzieniami przez psy.
- **Nie Bądźmy Obojętni** – działania obejmujące sezon jesienno-zimowy, ich celem jest ujawnianie osób narażonych na zamrożenie, osób bezdomnych, starszych, nieporadnych życiowo mieszkających samotnie.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Sądu Rejonowego w Bielsku Podlaskim, liczba spraw dotycząca mieszkańców gminy Narew przedstawiała się następująco:

a) ilość dozorów kuratorskich, które wpłynęły do wykonania z tytułu warunkowego zawieszenia wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności i warunkowego przedterminowego zwolnienia:

- w 2012 r. – 23 sprawy,

- w 2013 r. – 10 spraw,
- w 2014 r. – 4 sprawy.

b) ilość wykonywanych dozorów:

- w 2012 r. – 39,
- w 2013 r. – 45,
- w 2014 r. – 21.

c) ilość kar ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych orzeczonych w stosunku do mieszkańców gminy i skierowanych do wykonania:

- w 2012 r. – 13 spraw,
- w 2013 r. – 13 spraw,
- w 2014 r. – 6 spraw.

Kuratorzy zespołu KSS korzystając z Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej udzieli wsparcia finansowego. Osobami najczęściej korzystającymi z pomocy były osoby zwalniane z zakładów karnych i członkowie ich rodzin. W większości wypadków pomoc polegała na finansowaniu zakupów żywności, środków czystości i odzieży.

Ponadto w zakresie orzekanych kar ograniczenia wolności i prac społecznie użytecznych kuratorzy ściśle współpracują z Urzędem Gminy, zaś w zakresie pomocy społecznej z GOPS w Narwi.

Dodatkowo nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Narew czuwa straż pożarna. Ochotnicza Straż Pożarna w Gminie Narew czuwa nad bezpieczeństwem gminy i przeciwdziała zagrożeniom wynikającym z nieszczęśliwych zdarzeń losowych. Wszystkie jednostki OSP z terenu Gminy Narew posiadają strażnice, a pięć z nich ma na wyposażeniu wozy pożarnicze. Są to jednostki w Narwi, Łosince, Trześciance, Tyniewiczach Dużych oraz Odrynkach. Jeszcze do niedawna straż pożarna realizowała przede wszystkim zadania związane z pożarami, w szczególności takie jak ewakuacja, gaszenie i likwidacja skutków. Obecnie podejmuje ponadto akcje ratownicze o charakterze chemicznym – ekologicznym i technicznym. Rozszerzony zakres działań wymaga przede wszystkim budowy nowego modelu straży ochotnika – profesjonalnego ratownika.

Najczęściej jednak strażacy biorą udział w akcjach pożarowych i akcjach ratunkowych w trakcie wypadków komunikacyjnych.

Tabela 7. Działania ratownicze ochrony przeciwpożarowej

Lata	Pożary	Miejscowe zagrożenia	Alarmy fałszywe
2006	30	39	1
2009	20	47	1
2013	22	38	0

Źródło: Państwowa Straż Pożarna w Hajnówce

Corocznie strażacy z terenu Gminy Narew mają możliwość sprawdzenia umiejętności i sprawności podczas rywalizacji w zawodach sportowo – pożarniczych organizowanych zarówno na szczeblu gminnym jak i powiatowym. Organizowane są również „Dni Ochrony Przeciwpowodźkowej” oraz „Dni Strażaka”, podczas których zasłużonym strażakom wręczane są odznaczenia oraz dyplomy i listy pochwalne. Ochotnicy zrzeszeni w jednostkach OSP zaliczają się do grona ludzi najbardziej zasłużonych, zarówno w dziedzinie ochrony mienia, jak i kultywowania miejscowej tradycji.

Wśród zadań w zakresie popularyzacji zagadnień ochrony przeciwpożarowej oraz doskonalenia działalności informacyjnej każdego roku hajnowska straż pożarna prowadzi następujące działania:

- „Letnia szkoła bezpieczeństwa”.
- „Zimowa akademie bezpieczeństwa”.
- „Bezpieczne wakacje”.
- „Młodzież zapobiega pożarom”.

Wnioski i prognozy obszaru bezpieczeństwa w gminie:

- Przestępczość na terenie gminy występuje nadal i utrzymuje się na stałym poziomie.
- Mieszkańcy gminy Narew oczekują szybkiej i zdecydowanej reakcji ze strony policjantów oraz łatwego dodzwonienia się po interwencję do dyżurnego.
- W latach 2006-2013 na terenie Gminy Narew nie było Posterunku Policji. W KPP w Hajnówce jest jeden dzielnicowy któremu przydzielony został rejon Gminy Narew.

Priorytetami w obszarze bezpieczeństwa są też:

- Modernizacja stanowisk garażowych straży pożarnej.
- Doskonalenie funkcjonowania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i usprawnienie organizacji działań ratowniczych poprzez organizację ćwiczeń, monitoring gotowości sił i środków.
- Doskonalenie systemu rozpoznawania, analizowania zagrożeń pożarowych oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych.
- Doposażenie bazy logistycznej i zasobów sprzętowych niezbędnych do realizacji zadań
- Działania na rzecz poprawy świadomości społecznej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

3.4. Osoby zależne – starsze oraz niepełnosprawne

Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, niepełnosprawność, życie w ubóstwie.

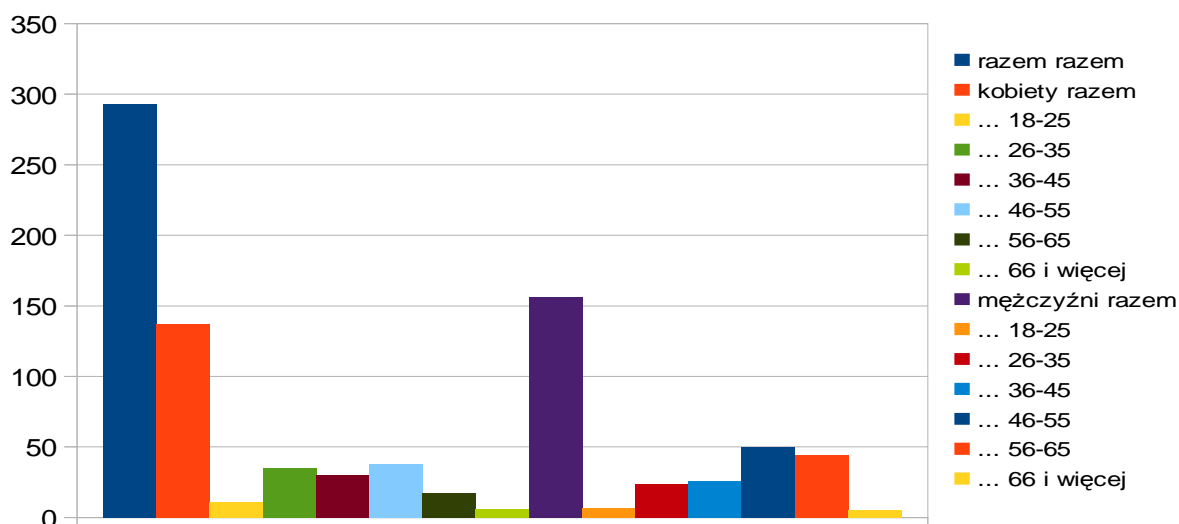
Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego.

Według danych Urzędu Gminy w Narwi liczba mieszkańców gminy w wieku 60 lat i powyżej w wybranych latach sukcesywnie malała, podobnie jak ogólna liczba mieszkańców gminy:

- 2006 r. – 1.250 osób
- 2009 r. – 1.193 osób
- 2013 r. – 1.078 osób

Świadczeniobiorcami systemu pomocy społecznej w 2013 roku w przeważającej mierze były osoby w wieku aktywności zawodowej (18-59). Drugą grupę stanowili odbiorcy w wieku 60 i więcej lat (wiek emerytalny).

Wykres 9. Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w 2013

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Według danych Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań przeprowadzonego w 2011 roku na dzień 31.12.2011 r., gminę Narew zamieszkiwało 3.905 osób. Podczas spisu zbierano również dane dotyczące niepełnosprawności oraz osób niepełnosprawnych, jednak podanie tych informacji było dobrowolne.

W związku z powyższym można jedynie oszacować procentowe dane osób niepełnosprawnych. Szacunkowo ocenia się, że 15% populacji naszego kraju to osoby niepełnosprawne. Pomimo spadku liczby składanych wniosków do Zespołu w stosunku do średniej

z trzech ostatnich lat (spadek o ok. 200 wniosków tj. procentowo ok. 10 % spadku) w dalszym ciągu liczba orzekanych osób jest znaczna, gdyż stanowi to ok. 3,4% ogólnej liczby mieszkańców powiatu.

Tabela 8: Liczba i rodzaj wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Hajnówce

Stan na 31 XII	2009 r.	2010 r.	2012 r.	30.06.2013 r.
Ogółem liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w tym:	1538	1790	1778	1553
<i>Lekkim</i>	375	335	317	249
<i>Umiarkowanym</i>	542	665	618	651
<i>Znacznym</i>	449	599	642	472
<i>Dzieci do 16 roku życia</i>	141	143	145	142
<i>Brak stopnia</i>	31	48	39	7

Dane: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Hajnówce

W gminie niepełnosprawne dzieci mają możliwość uczestnictwa w środowisku z rówieśnikami. Dzieci przedszkolne wymagające specjalnego nauczania dowożone są do przedszkola integracyjnego w Hajnówce, natomiast dzieci w wieku szkolnym uczą się w klasach ogólnodostępnych w szkole w Narwi lub są umieszczane w placówkach na terenie powiatu hajnowskiego i województwa podlaskiego.

Wnioski i prognoza obszaru osób zależnych:

- W związku ze stałą liczbą rodzin potrzebujących wsparcia w tym zakresie działania ośrodka powinny znaleźć dodatkowe specjalistyczne doradztwo- psychologów, asystentów rodzinnych, czy grupy wsparcia/edukacji dla tychże rodzin. Niezbędne jest zaplanowanie działań w tym zakresie w najbliższym czasie.
- Występuje izolacja osób starszych, samotnie mieszkających i osób niepełnosprawnych.
- Brak na terenie miasta instytucji, która świadczyłaby osobom tego potrzebującym usługi/opieki całodobowej.
- Należy prowadzić własne rozpoznanie i monitorowanie sytuacji osób zależnych w gminie.
- Stale współpracować z partnerami społecznymi w obszarze niepełnosprawności i włączenia społecznego osób starszych.
- Należy podejmować działania na rzecz upowszechnienia Uniwersytetu III Wieku i działalności ngo na rzecz osób niepełnosprawnych.
- W celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu ważne jest umożliwienie nauki dzieciom niepełnosprawnym fizycznie i umysłowo naukę wraz ze swoimi zdrowymi rówieśnikami.

3.5. Wykluczenie społeczne

System pomocy społecznej, jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi. W Ośrodku zatrudnione są aktualnie 4 osoby. Statutowym celem działania ośrodka jest realizowanie zadań, które powinny umożliwić osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Pomoc udzielana jest bezpośrednio dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dotkniętych bezrobociem lub inną z przyczyn powodujących trudną sytuację.

Do innych obowiązków Ośrodka należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Ponadto obowiązujący system pomocy społecznej oraz ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie w dnia 01.01.2012 r. nałożyły na gminy obowiązek zabezpieczenia podstawowych potrzeb rodzin i dzieci oraz zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieci poza rodziną oraz finansowanie pieczy zastępczej.

Dane uzyskane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce dotyczące pieczy zastępczej przedstawia poniższa tabela:

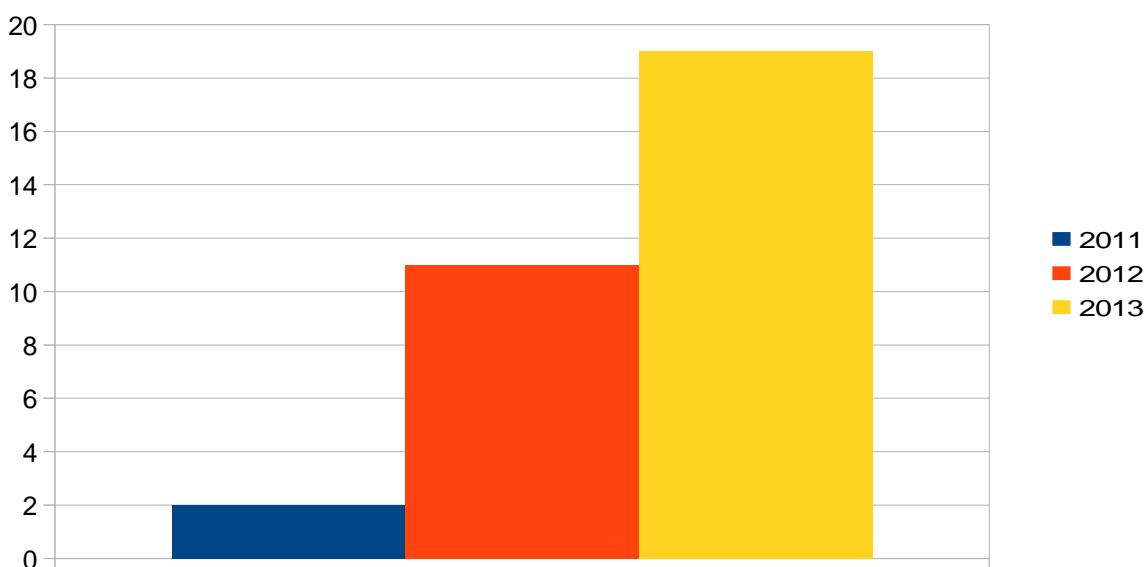
Tabela 9. Stan pieczy zastępczej w Gminie Narew

Wyszczególnienie	2006 rok	2009 rok	2012 rok
Dzieci umieszczone w placówkach opiekuńczo wychowawczych	1	2	0
Rodziny zastępcze	2	2	1
Dzieci zgłoszone do adopcji	0	2	0
Prowadzone programy edukacyjne, prewencyjne	0	0	0

Źródło: Powiatowe Centrum pomocy Rodzinie w Hajnówce

Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie procedury „**Niebieskie Karty**” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” nakłada na OPS obowiązek obsługi administracyjno-technicznej Zespołu Interdyscyplinarnego. Przewodniczącym Zespołu Interdyscyplinarnego został wybrany kierownik GOPS w Narwi. W roku 2012 do Przewodniczącego Zespołu wpłynęło 16 Niebieskich Kart, które były zakładane przez różne instytucje, w szczególności przez Policję i pracowników socjalnych GOPS w Narwi. Poniższy wykres przedstawia ilość prowadzonych procedur w ramach Niebieskiej Karty.

Wykres 10. Niebieskie Karty w Gminie Narew

Źródło: Zespół Interdyscyplinarny w Narwi

W celu efektywności działań pomocowych Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje na co dzień z Sądem Rejonowym w Bielsku Podlaskim, Prokuraturą Rejonową w Hajnówce, kuratorami zawodowymi i społecznymi, komornikami sądowymi z terenu całego kraju, ze szpitalem w Hajnówce oraz Szpitalem Psychiatrycznym w Choroszcy, Domami Pomocy Społecznej województwa podlaskiego i województw ościennych, Powiatowym Urzędem Pracy w Hajnówce, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Hajnówce, Powiatowym Zespołem ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności w Hajnówce, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Narwi, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Hajnówce, parafiami rzymskokatolickimi, prawosławnymi, dzielnicowymi i Komendantem Policji w Hajnówce, Zespołem Szkolno – Przedszkolnym w Narwi (ich pedagogami), z przedstawicielami stowarzyszeń ochotniczych straży pożarnych, z lekarzami rodzinnymi i pielęgniarkami, a także z radnymi i sołtysami z terenu gminy oraz organizacjami pozarządowymi.

Wszystkie wymienione osoby i instytucje działają w obszarze szeroko ujętej pomocy społecznej i pracy socjalnej na rzecz osób i rodzin potrzebujących wsparcia.

W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Środki pochodzące na pomoc społeczną to głównie środki pochodzące z budżetu państwa oraz środki gminne. W 2012 roku wydatki Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Narwi zamknęły się kwotą 2.175.473,78 zł w tym:

- a) na zadania własne – 222.508,00 zł,
- b) na zadania zlecone – 1.274.247,86 zł,
- c) na zadania własne dotowane z budżetu państwa – 678.718,12 zł,

w tym:

- dofinansowanie programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” – 63.818,20 zł,
- dofinansowanie do wypłaty zasiłków okresowych i stałych – 496.667,77 zł,
- składka na ubezpieczenie zdrowotne za podopiecznych – 8.106,15 zł,
- dofinansowanie zadań własnych GOPS – 110.126,00 zł.

Budżet na zadania Pomocy Społecznej został przedstawiony w poniższej tabeli i wskazuje, iż potrzeby w zakresie pomocy najbardziej potrzebującym rosną z roku na rok. Znaczące zwiększenie nakładów finansowych na pomoc społeczną było również spowodowane wzrostem, w 2012 roku, wysokości przyznawanych świadczeń.

Tabela 10. Budżet na zadania pomocy społecznej

Rok	Kwota w zł
2006	1.376.106
2009	1.436.976
2012	2.175.474

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej w gminie w 2012 r. wydano 2.175.474,00 zł obejmując pomocą 427 rodzin. Najwięcej środków, aż 1.274.248 zł w roku 2012 przyznano na wypłatę świadczeń rodzinnych.

Systematycznie wzrasta też liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, co przedstawia tabela 11. Świadczy to o wzroście ilości problemów społecznych. Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloprotblemowe (jednocześnie w rodzinie występuje np. bezrobocie, alkoholizm, przemoc, niewydolność opiekuńczo-wychowawcza, długotrwała choroba). W związku z tym jest większe zapotrzebowanie na wzmoczoną pracę socjalną oraz asystenturę rodziny.

Tabela 11. Korzystający z pomocy społecznej (bez świadczeń rodzinnych)

Rok 2006		Rok 2009		Rok 2012	
Liczba rodzin	Osoby w rodzinach	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach	Liczba rodzin	Osoby w rodzinach
207	711	230	629	239	552

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Pomoc społeczną udziela się osobom i rodzinom, w szczególności z powodu, które określa w art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Dane te obrazuje poniższa tabela:

Tabela 12. Powody przyznawania pomocy

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2006		2009		Rok 2012	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	170	579	200	543	220	516
Potrzeba ochrony macierzyństwa	13	58	37	208	27	145
w tym: Wielodzietność	2	11	33	192	25	140
Bezrobocie	90	275	121	258	151	289
Niepełnosprawność	71	220	66	177	69	158
Długotrwała lub ciężka choroba	59	179	60	145	62	130
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego – ogółem:	19	113	7	27	2	7
w tym: Rodziny niepełne	7	31	4	13	1	3
Rodziny wielodzietne	13	94	1	7	0	0
Przemoc w rodzinie	0	0	1	2	1	2
Alkoholizm	7	18	1	1	2	3
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	6	18	3	4	7	7
Zdarzenie losowe	6	28	2	4	3	5

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

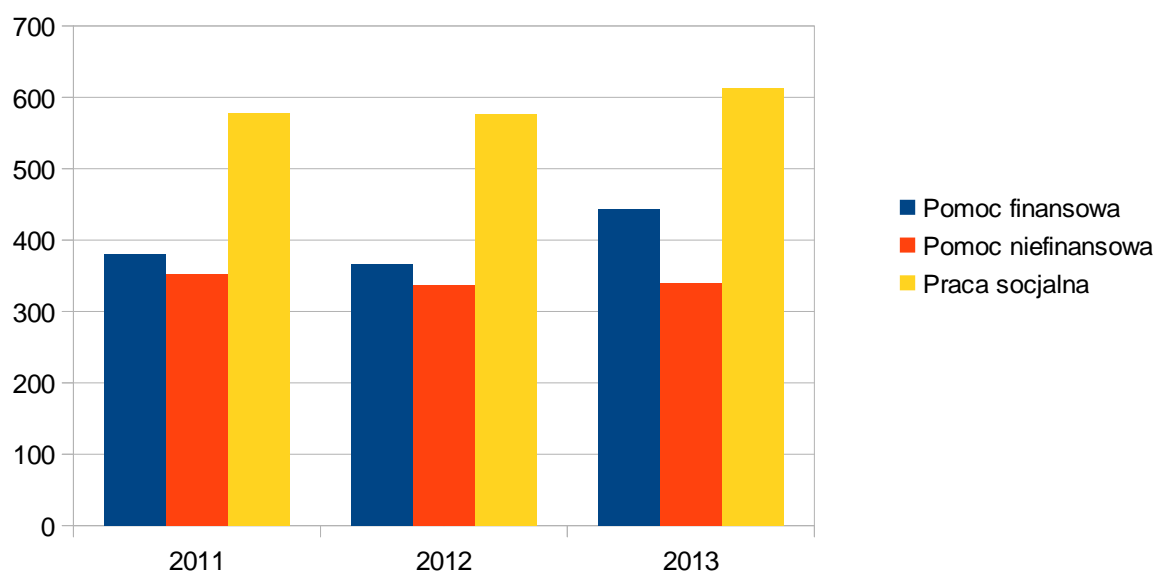
Powyższe dane wykazują, że z pomocy społecznej najwięcej rodzin korzystało w 2012 roku – 239 rodzin (552 osoby), natomiast w 2006 roku liczba ta była niższa o 32 rodziny, czyli 207 (771 osób).

W 2012 roku najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc było ubóstwo (220 osób), bezrobocie (151) oraz niepełnosprawność (69).

Grupy te stanowić powinny podstawowych odbiorców planowanych działań w kolejnym okresie strategicznym opracowywanego dokumentu. Zadania GOPS – praca socjalna, projekty celowe oraz działania specjalistyczne (asystentura) będą kierowane więc do tychże rodzin i osób.

Spośród 3.763 mieszkańców gminy, 596 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2013, co stanowi 15,8% całej liczby mieszkańców gminy. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Wykres 11. Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS w latach 2011 – 2013 (liczba osób)

Źródło: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Narwi

Analiza danych pozwala stwierdzić, iż udzielane przez pracowników ośrodka porady były najczęściej świadczoną formą pomocy. Na przestrzeni lat zauważalny jest niewielki, lecz systematyczny wzrost udzielanych porad przez pracowników socjalnych. Drugą w kolejności formą udzielanej pomocy były świadczenia pieniężne (zasiłki), a najmniej osób skorzystało z pomocy niepieniężnej (np. dożywianie w szkołach).

Wnioski i prognoza obszaru pomocy społecznej:

- Z powyższych danych wynika, że pomoc była adresowana w pierwszej kolejności do osób w wieku produkcyjnym. Osoby te bardzo często nie są w stanie zaspokoić sobie i swoim rodzinom podstawowych potrzeb życiowych i bytowych. Znaczną część grupy odbiorców

pomocy społecznej stanowiła młodzież oraz dzieci w wieku szkolnym i przedszkolnym, którym dofinansowano obiady w szkołach i przedszkolach.

- 596 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej w roku 2013, co stanowi 15,8% całej liczby mieszkańców gminy, liczba osób korzystających rośnie.
- Główną przyczyną korzystania z pomocy instytucji przez rodziny jest bezrobocie, ubóstwo i niepełnosprawność.
- Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloproblemowe. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmoczoną pracę socjalną oraz asystenturę rodziny.
- Dane demograficzne pokazują, że w najbliższych latach będą narastały problemy z osobami w podeszłym wieku polegające na zapewnieniu im częściowej lub całodobowej opieki.

Organizacje pozarządowe, działające na terenie gminy Narew wspomagają rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych. Zarejestrowane na terenie gminy organizacje pozarządowe to:

- Stowarzyszenie „Dziedzictwo Podlasia” w Puchłach.
- Fundacja Rozwoju Turystyki i Produktu Lokalnego w Puchłach.
- Ludowy Klub Sportowy „Iskra” w Narwi.
- Stowarzyszenie „Spadczyna” w Łosince
- Stowarzyszenie Trześcianka
- Stowarzyszenie Krzywiec
- Towarzystwo Promocji Kultury Tutejszej – Równiny Bielskiej
- Towarzystwo Przyjaciół Narwi
- Ochotnicza Straż Pożarna w Narwi.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Łosince.
- Ochotnicza Straż Pożarna w Odrynkach.

W 2014 roku w budżecie gminy w ramach Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi zabezpieczane są środki na wsparcie finansowe działań organizacji. Jest to kwota 75.000,00 zł. W roku 2014 roku gmina, w trybie konkursowym, zleciła zadania dla Ludowego Klubu Sportowego „Iskra” w Narwi w obszarze promowanie kultury fizycznej, turystyki, zdrowego stylu życia i profilaktyki.

Poza trybem konkursowym każde przedsięwzięcie skierowane na rozwiązywanie konkretnego problemu społecznego lub integrację mieszkańców może zostać współfinansowane przez tryb pozakonkursowy. Gmina jest otwarta na inicjatywy społeczne. Na przestrzeni lat podpisywano umowy i przekazywano środki na realizację m. gminnego programu profilaktyki, na przebudowę dróg

i chodników, bezpieczeństwo publiczne, dofinansowanie zakupów czy ochronę zabytków. Liczba podpisywanych porozumień każdego roku jest inna i zależy od zgłoszonych potrzeb.

Rozwiązywanie problemów społecznych bez budowania zaplecza zasobów jest niemożliwe. Nawiązanie długofalowej współpracy i pozytywnych relacji, szczególnie z podmiotami instytucjonalnymi (np. samorządowymi, społecznymi, gospodarczymi, kościelnymi) pozwala wykorzystać kompetencje różnych podmiotów i gromadzić istniejące najlepsze doświadczenia, stanowiąc dobre wsparcie. Każda instytucja i grupa nieformalna, czy osoba indywidualna dysponuje zasobami materialnymi, bądź kapitałem. Ten kapitał traktowany jest jako dobro najwyższej wartości na rynku społecznym i gospodarczym XXI w.

II. Część programowa

2.1. Obszary problemowe

Strategia pozwala zaplanować plan rozwoju społecznego, przygotować działania zgodnie z wcześniej wypracowaną wizją. Przygotowane wnioski, prognozy i potrzeby zgłoszone przez instytucje poddano analizie podczas prac nad strategią. W ten sposób opracowano trzy najważniejsze **obszary problemowe**, które powinny stać się przedmiotem działań samorządu oraz całej społeczności gminy NAREW na lata 2014-2022.

I OBSZAR

związany jest z trudnościami w funkcjonowaniu rodzin, alienacją i dominującym złym stanem zdrowia wśród osób starszych, wykluczeniem niepełnosprawnych, negatywną tendencją demografii.

II OBSZAR

ma sprzyjać lokalnej gospodarce w odpowiedzi na spadek liczby podmiotów gospodarczych, trudności osób długotrwale bezrobotnych oraz bezrobocie osób młodych.

III OBSZAR

powstał w oparciu o potrzeby działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci, młodzieży, rodzin i osób starszych, niewystarczającą infrastrukturą kultury oraz organizacji społecznych rozwiązujących problemy społeczne i integrujące mieszkańców.

2.2. Wizja strategiczna, cele i kierunki działań

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu gminy, jaki chcieliby osiągnąć jej mieszkańcy do roku 2022. Określa bardzo ogólnie do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmujemy działania strategiczne. W trakcie prac nad strategią została zdefiniowana jako pozytywne wyobrażenie przyszłości.

WIZJA:

**GMINA NAREW TO MIEJSCE, GDZIE OSOBY I RODZINY ŻYJĄ GODNIE,
SĄ AKTYWNE I ŚWIADOME WŁASNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.**

Celem Strategii jest podjęcie systemowych rozwiązań problemów społecznych występujących w Gminie i destabilizujących życie mieszkańców. Wytyczone cele zrealizowane zostaną przy wykorzystaniu istniejących instytucji, organizacji i innych podmiotów działających w sferze społecznej. Zintegrowanie lokalnego środowiska zagwarantuje pomoc i wsparcie osobom znajdującym się w trudnej sytuacji socjalno-bytowej oraz umożliwi ludziom życie w poczuciu poszanowania godności każdej osoby, eliminowanie dysfunkcji oraz równy dostęp do zasobów podstawowych usług.

Z zebranych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować cele strategii.

CEL I: WSPIERANIE RODZINY I ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM

CEL II: ROZWÓJ RYNKU PRACY I POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM

CEL III: ROZWÓJ KULTURY, EDUKACJI I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

CEL I: WSPIERANIE RODZINY I ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM

Kierunki działania:

1. Promowanie roli i funkcji rodziny.
2. Organizacja Dni Rodziny na terenie gminy.
3. Promocja dobrych praktyk na rzecz rodzin i dobrych wzorców wychowania.
4. Organizacja programów edukacyjnych i profilaktycznych dla rodzin, młodzieży, rodziców.
5. Tworzenie partnerstw z ngo, kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa i wspierania osób starszych, niepełnosprawnych.
6. Zwiększenie dostępu do usług specjalistów: logopedy, terapeuty, psychologa dziecięcego, dietetyka, rehabilitanta i innych.
7. Wspieranie i organizowanie edukacji i poradnictwa małżeńskiego, specjalistycznego i rodzinnego
8. Edukacja rodziców poprzez pracę socjalną, asystenturę rodziny.
9. Budowa systemu wsparcia dla osób i rodzin w kryzysach, prowadzenie grup wsparcia.
10. Koordynowanie prac Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego.
11. Utrzymanie oferty skierowanej do dzieci na organizację kolonii dla dzieci z ubogich rodzin.
12. Kontynuacja prowadzenia 4 placówek wsparcia dziennego dla dzieci, dożywiania, stypendiów socjalnych.
13. Kontynuacja prowadzenia punktu konsultacyjnego dla mieszkańców.

14. Uruchomienie na terenie gminy ośrodka rehabilitacji medycznej.
15. Wsparcie uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym szczególnie uzdolnionych – projekty szkolne, zajęcia.
16. Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Programu Wspierania Rodziny.

CEL II: ROZWÓJ RYNKU PRACY I POMOCY OSOBOM BEZROBOTNYM

Kierunki działania:

1. Promocja gospodarcza gminy i podmiotów gospodarczych na terenie województwa i Polski, pozyskiwanie inwestorów.
2. Współpraca podmiotów rynku pracy, w tym publicznych i niepublicznych w obszarze przeciwdziałania bezrobociu i tworzenia podmiotów rynku pracy i ekonomii społecznej.
3. Pozyskiwanie funduszy na aktywizację grup znajdujących się w szczególnie trudnym położeniu na rynku pracy.
4. Bieżący monitoring ofert i opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia w szczególności wśród młodych osób, osób bez wykształcenia oraz 50 plus.
5. Działania edukacyjne, szkoleniowe i warsztatowe dotyczące wiedzy i umiejętności ekonomiczno-gospodarczych dla różnych grup społecznych.
6. Profilaktyka i redukcja psychospołecznych skutków bezrobocia.
7. Prowadzenie prac społecznie użytecznych, robót interwencyjnych, staży i kontraktów socjalnych dla osób nieaktywnych.
8. Umożliwienie odbywania staży na terenie gminy osobom młodym.
9. Budowa sieci współpracy między instytucjami i organizacjami w obszarze aktywnej integracji.

CEL III: ROZWÓJ KULTURY, EDUKACJI I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Kierunki działania:

1. Poprawa infrastruktury, modernizacja budynków i wyposażenia placówek edukacyjnych.
2. Rozwój infrastruktury kultury – budowa sali koncertowej, amfiteatru.
3. Pozyskanie środków na rozwój projektów innowacyjnych w bibliotek, czytelniczych, tradycji, mniejszości narodowych.
4. Wsparcie nauczania języka mniejszości.

5. Inicjowanie i rozwój form integracji rodzin ze społecznością lokalną – wspieranie wypoczynku rodzinnego; współorganizowanie i promowanie imprez integracyjnych i kulturalnych, festynów, konkursów.
6. Modernizacja obiektów sportowych – korty, boiska.
7. Rozwój kultury fizycznej i sportu dzieci i młodzieży w zakresie piłki nożnej.
8. Wykorzystywanie różnorodnych form komunikacji ze społecznością w celu efektywnego wykorzystania obiektów sportowych, współorganizacja z partnerami społecznymi – Stowarzyszeniem Iskra, ZHP i innymi.
9. Rozwój nieodpłatnych form rozwoju zainteresowań w NOK.
10. Budowa miejsc spędzania rodzinnego czasu wolnego – przystań nad rzeką.
11. Wykorzystanie nowego okresu programowania EFS do realizacji lokalnych usług, rozwoju organizacji, grup.
12. Rozwój wolontariatu na rzecz społeczności lokalnej.
13. Realizacja Gminnego Programu Współpracy z NGO.

III. Harmonogram realizacji strategii

CEL I: WSPIERANIE OSÓB, RODZIN I ZAPOBIEGANIE KRYZYSOM				
NR	KIERUNEK DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
5	Tworzenie partnerstw z ngo, kościołem i instytucjami pracujących na rzecz ubóstwa i wspierania osób starszych, niepełnosprawnych.	Współpraca z minimum dwoma organizacjami społecznymi i kościołem w roku. Organizacja minimum dwóch działań współfinansowanych przez gminę na rzecz grup potrzebujących.	GOPS, samorząd gminy, instytucje pomocowe, szkoły, organizacje	Budżet samorządu gminy, GOPS, MPiPS – zadania zlecone, środki pomocowe, środki ngo
8	Edukacja rodziców poprzez pracę socjalną, asystenturę rodziny.	Zatrudnienie minimum jednego asystenta rodziny od 2015 roku. Organizacja grup umiejętności wychowawczych w gminie, minimum dwa razy w roku dla 10 rodziców.		
12	Kontynuacja prowadzenia 4 placówek wsparcia dziennego dla dzieci, dożywiania, stypendiów socjalnych.	Realizacja programów: a) dożywiania w szkołach dla min 100 dzieci b) wyprawka szkolna dla min 30 dzieci c) rządowy program Wyprawka Szkolna d) stypendia socjalne dla min 80 dzieci		
16	Realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie; Programu Wspierania Rodziny.	Wskaźniki zgodnie z zapisami w Programach.		
CEL II: ROZWÓJ RYNKU PRACY I WSPARCIE OSÓB BEZROBOTNYCH				
NR	KIERUNEK DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
2	Współpraca podmiotów rynku pracy, w	Wspieranie merytoryczne, finansowe i rzeczowe	Urząd Gminy, PUP,	Budżet samorządu

	tym publicznych i niepublicznych w obszarze przeciwdziałania bezrobociu i tworzenia podmiotów rynku pracy i ekonomii społecznej.	działalności podmiotów gospodarczych i ekonomii społecznej. Promocja ekonomii społecznej i aktywnej integracji na stronach gminnych. Zawiązanie minimum dwóch partnerstw rocznie.	poradnie, GOPS, organizacje pozarządowe i kościelne.	gminy, GOPS, środki zewnętrzne, środki ngo i PUP.
6	Profilaktyka i redukovanie psychospołecznych skutków bezrobocia.	Świadczenie form pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom, w tym zasiłków okresowych przez GOPS. Rozszerzenie działania poradni konsultacyjnej przy GOPS o dostępność radcy prawnego.		
CEL III: ROZWÓJ KULTURY, EDUKACJI I KAPITAŁU SPOŁECZNEGO				
NR	KIERUNEK DZIAŁANIA	WSKAŹNIKI REALIZACJI	REALIZATORZY	RAMY FINANSOWE
4	Wspieranie nauczania języka mniejszości.	Nauka w szkole języka ojczystego mniejszości narodowej, nauczania historii i kultury oraz wspierania innych form aktywności oświatowej i kulturalnej w tej dziedzinie.	Urząd gminy, GBP, NOK, ośrodki sportu i kultury, ngo, grupy nieformalne.	Budżet samorządu gminy, MKiDZN – zadanie dotacyjne, środki zewnętrzne.
10	Budowa miejsc spędzania rodzinnego czasu wolnego – Przystań nad rzeką.	Funkcjonowanie Przystani od 2014 roku. Nowe wydarzenia gminne na Przystani od 2015 r.		
11	Wykorzystanie nowego okresu programowania EFS do realizacji lokalnych usług, rozwoju organizacji, grup.	Przygotowanie i złożenie minimum 2 wniosków w celu pozyskania środków EFS. Wspólne oferty instytucji z grupami nieformalnymi.		
13	Realizacja Gminnego Programu Współpracy z NGO.	Wskaźniki zgodnie z zapisami w Programie.		

IV. Zarządzanie i monitorowanie strategii

Zarządzanie i monitoring zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian.

Elementami skutecznego zarządzania będą przede wszystkim:

- a) **Wójt Gminy** odpowiedzialny za wdrażanie strategii oraz wsparcie koordynatora przy realizacji strategii.
- b) **Rada Gminy** pełniąca bieżący nadzór nad realizacją, czuwa aby przy tworzeniu budżetu uwzględniane były wybrane kierunki działania, uchwała zmiany w strategii.
- c) **Koordynator wdrażania Strategii – GOPS**
 - gromadzi dokumentację związaną ze strategią,
 - prowadzi monitoring,
 - przedkłada informacje z realizacji Strategii / harmonogramu co dwa lata podczas sesji Rady Gminy.

Zapewnienie spójności z innymi dokumentami strategicznymi

Podmioty realizujące zadania i projekty powinny sprawować opiekę nad tym, aby zapisy strategii były uwzględniane w innych dokumentach programowych.

System aktualizacji

Część programowa: cele, kierunki działań, harmonogram będzie poddawana przeglądowi i aktualizacji raz na dwa lata, po wprowadzeniu zmian Koordynator zobowiązany jest dostarczyć wszystkim zainteresowanym stronom informację o dokonanej aktualizacji.

Niniejszy dokument, po uchwaleniu przez Radę Gminy, powinien być opublikowany na stronie internetowej gminy, a ponadto przekazany uczestnikom procesu planowania oraz wszystkim jednostkom i instytucjom, którzy zostaną zobowiązani do realizacji strategii.

Programy i projekty

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych będzie skuteczna o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu.

Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel. Projekty można realizować w ramach:

- własnych zasobów samorządu,
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Gminy stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej Strategii. Projekty i programy realizowane w ramach Strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań.

Monitoring

Bazą informacji statystycznej, zbieranej na potrzeby wskaźników monitorowania będą poprzez rokroczne dane Oceny Zasobów Pomocy Społecznej. Poza tym bazę tę będą stanowiły informacje i dane otrzymane od instytucji i grup środowiskowych.

Informacja z realizacji Strategii będzie przedstawiana raz na dwa lata podczas sesji Rady Gminy przez Koordynatora. Odnosić się będzie do celów, kierunków działania i harmonogramu Strategii.

Zakończenie

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania władz samorządowych w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, ogólnych warunków rozwoju,
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych, a tym samym tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Zasady budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

- **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi, zmagających się z podobnymi problemami żywioowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
- **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
- **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
- **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
- **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, by poszczególni ludzie mieli możliwości pełnej realizacji swoich ról społecznych, zaś poszczególne grupy mogły zajmować równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
- **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność, podmiotowość człowieka; realizowana jest poprzez taką organizację życia społecznego, by jednostki i grupy miały zagwarantowane prawo do aktywnego udziału w istniejących już instytucjach społecznych i tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.

- **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
- **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych jest mapą, której celem jest naświetlanie istniejących problemów społecznych w gminie i określenie kierunków działań zmierzających do ich rozwiązania. Nie daje ona jednak konkretnego przepisu, a jedynie podpowiada, co należy zrobić, aby zniwelować niepożądane zjawiska społeczne lub im zapobiegać.

Strategia ma charakter otwarty i elastyczny. Oznacza to, że poszczególne jej elementy w trakcie realizacji mogą być modyfikowane, zmienione i dostosowane do sytuacji społecznej.

